

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
„ pol leta	3 „ 20 „
„ četrt leta	1 „ 70 „
„ mesec	— „ 60 „
Po pošti:	
Za celo leto	7 for. 50 kr.
„ pol leta	3 „ 80 „
„ četrt leta	2 „ — „
„ mesec	— „ 70 „

SLOVENE C.

Oznacila

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štempelj, za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

1. 16.

V Celovcu v saboto 24. februarja 1866.

Tečaj II.

Politične drobtine in misli.

F. W. Pruska, ali morda pravejši, grof Bismark žuga Avstriji zopet z „železom in s kervjo“, tako se čita že nekaj dni sem po časnikih. In ali mar Prusi niso naši zavezniki, naši prijatelji? Da, da, so ali taki, katerih naj bi nas Bog varoval! Vsled vojske z Danci zaradi Šlesvik-Holštajna postali so Prusi naši zavezniki; pa najrabi bi nam zavezali oči, ušesa, jezik in roke! Kaj pa je dobiček ove nepotrebne vojske? Največi dobiček je obilno sitnosti in zmešnjav, katerih še ne bode z lepó konec, in — Bog vedi, kak konec da jim bode! Zatorej črna naj mu . . . , kdor je vzrok, ako se hudo zamotana štrana drugači ne bode razmotati mogla, kakor da se nit za nitjo preterga! Nismo ravno črnogledi ali pesimisti, pa dočakovati vendar le moremo, da nam utegne naš „stari prijatelj“ še dosti homatij napraviti. To nam je naklonila ista nemška politika, ki je golobčevala le s peščico Nemcev, prezirala pa milijonov in milijonov z dušo in telesom avstrijskih podložnikov; s tisto peščico, kateri menda ni bilo nič za to mar, ako bi se tudi od staroslavne, na terdno skalo zvestih narodov zidane hiše kamen za kamenom odrušil, da bi se le — zlati nemški grad — in če tudi v blato — postaviti mogel. Jaz mislim, da bode Avstrija le tedaj zopet srečna in mogočna, kadar se bode bolj s svojimi lastnimi, kakor pa zunanji narodi pečala. Pač se je pred pol letom, pod sedanjim ministerstvom, na bolje obrnilo; ali dozdeva se vsaj meni, da se delo ni prav na pravem kraju pričelo. Mi Belkredi-ta visoko čislamo in le blago od njega mislimo; mi si zamoremo tudi domišljevati, da šteje nesrečna stara politika med visokimi osebami še marsikterega prijatla, in ko bi svet vedel, s kakimi zaprekami se je morebiti sedanjí g. minister moral boriti, preden so njegove ideje obveljale in vresničiti se dale, morali bi prej ko ne reči, da je Belkredi v kratkem času veliko opravil: pa, kar se tiče porazumljenja, moglo bi se bilo to drugači začeti.

Kakor hitro se je bil septemberski manifest oklical, naj bi se bili tudi sedanji deželni zbori razpustili, novi poslanci (brez vladnega manj ali bolj skrivnega upliva) volili, se na podlagi pragmatične zankcije v predlitavskih deželah skupinski zbori sklicali in za svoja mnenja prašali. Tako bi bil Belkredi svoje prijatelje in njik število spoznal, in to bi menda pri porazumljenju z zalitavskimi narodi ne bilo kar si bodi. Na ta način bi bila federalistična ideja takraj Litave zmagala, ker — kar pri federalistih ni bilo — centralistična stranka še ni imela dognanega programa, katerega prav za prav tudi zdaj še nima. Tako postopanje bi bilo, se ve, med centralisti nekaj hrupa naredilo, in zatorej si je morebiti Belkredi drugi pot izvolil. Obesila je vlada Madjarom zvonec, s katerim zdaj že začenjajo ropotati, kakor da bi jo moral celi svet za njimi potegniti. Druga bi morda bila, ko bi se bila vlada prvič s prijatli, a potem še le z manj prijaznimi porazumljevala. Kaj pa bode sedaj? To se pač še ne da ugauiti. Pa že Deák-ov adresin načert je tak, da posebno nam Slovanom, pa tudi vsem pravim Avstrijanom ne morebiti v vsem po volji. I, mar mislite, da bode ogerski deželni zbor adresin načert v vsem odobril? Znabiti, lahko pa tudi še kaj več tirja in kaj več povdarja. Pokazalo se je že, da ni samo Deák duša ogerskega zbora, temuč da šteje tudi tako imenovana „Beschlusspartei“ ali s pravim imenom republikanska stranka, še dosti priveržencev, in tako Bog ve, kako se more kolo še zaverteti. — Le mili nam bratje Hrvatje zamorejo madjarske domišljije pristriči, ako se nepremakljivo 42. §. od leta 1861 derže, in se za neodvisno domovino potegujejo. Pa, žali Bože in hvala nekdanjemu Smerlingovemu uplivu! hervaški deželni zbor je na več strank razdeljen, in Rački-tov adresin predlog, ki je precej izvrsten in jasen, da bi se mogel tudi bolj hladnemu domoljubu prikupiti, bil je tako predelan, da je prvemu komaj podoben. To je zelo žalostno! Pa vendar se še nadjamo, da se bode v večini hervaških po-

slancev zbudilo pravo domoljubno čutilo, da se bodo potegnili junaško za neodvisnost svoje domovine. In le to nas utegne rešiti že glavo vzdigajočega dualizma, le to bo Belkredi-tu, kateri — kakor smo skorej pričarani — tudi sprevidi nevarnost, ki Avstriji po dualizmu proti, priložnost dalo, ti nevarnosti nasprotovati. Inače pa bode verli minister svojevoljno odstopil in deržavno kermilo naposled prepustil takim, ki utegnejo našo občno domovino zopet nasproti tirati hudim nevarnostim. Zatorej mili bratje na jugu, delajte v pravem narodnem smislu in v zvezi z drugimi, za federalistične ideje se potegajočimi Slovani, in nikarte pomagati kopati jamo, v katero bi neprijatli naši — radi pogreznili ne samo nas Slovanov, ampak tudi celo Avstrijo!

Postave

zastran učnega jezika po koroških šolah.

(Konec.)

Slednjič je zaukazala knezoškofijska konsistorija v škofijskem zakoniku II. 3. št. 237 l. 1860 zastran učnega jezika v ljudskih šolah to le:

1. Derzati se je nespremenljivega pravila, da je tisti jezik, ki se v cerkvi rabi, tudi učni jezik v ljudski šoli. Kjer se tedaj n. pr. slovenski pridiguje in kerščanski nauk razlaga, ondi se morajo tudi v šoli ne samo kerščanski nauk, ampak tudi vsi tako imenovani tehniški predmeti (izvzemši to, kar je v c. rečenega) le v slovenskem jeziku učiti.

2. Pri tistih farah ali srenjah, kjer se govorita dva jezika in se ljudstvu verstama zdaj v enem, zdaj v drugem jeziku beseda božja oznanjuje, imata se tudi v šoli obadva jezika rabiti in učiti. Vendar pa naj bo le eden poglavitni jezik, začetni nauki naj se najbolj le v tem dajejo in še le potem, ko se težave mehničnega branja zmagajo in otroci že morejo ta jezik govoriti, (morda v začetku II. razreda ali po okoliščinah še

Besednik.

„Tičnik“,

opereta v 1 djanju, zložil Dr. Benjamin Ipavec.

J. Y. Kakor sem že pisal, bila je opereta „Tičnik“ krona slovesne besede Vodnikov v ljubljanski čitalnici. Gotovo mora veseliti vsacega rodoljuba, ako vidi tako velik napredek, katerega je storila s tem izvrstnim delom naša muzikalna literatura. Ravno tako pa se je tudi pokazalo, da ljubljanska čitalnica jako napreduje na umetniškem polju, kajti gotovo ni bila majhna naloga, tako dela predstavljati in sicer tako gladko predstavljati, da smo kar občudovali vrle naše diletante, kateri so se nam pokazali ravno v tej opereti kot izvrstni pevci in igravci. Predno pa začnem pretresovati muzikalno cenó te operete, hočem v kratkem načrtati zadržaj djanja. — Poljanec, že bolj prileten mož, ima mlado, lepo varvanko, po imenu Ljuboslavo, na katero ostro pazi in katero ima vedno zaprto v sobi s

tremi ključavnicami. Misli, da bode tako lahko dosegel svoj namen, ta namreč, da bi ne prišel do nje noben mlad možak in da mu ne bode po tem takem težko pregovoriti jo, da stopi z njim v zakonsko zvezo, toda mlada deklica gledá skozi okno zapazi pri nasprotnem oknu mladenčca, kateri se ji zdi veliko bolj ljubeznjiv kot stari Poljanec, — brž se spogledujeta in kmalo ju druží čista ljubezen. Hišna Zorinka pripomore k temu, da pride mladenec Zelenkovič v hišo in skozi zaklenjena vrata govori z Ljuboslavo. Varuh pa ga zasači ter mu zažuga, da se bo že maščeval nad njim. Ukaže napraviti hitro velik tičnik, da zapre Zelenkoviča vanj isti dan, ko bode obhajal pred njegovimi očmi svatbo s svojo varvanko. Ko stari oče Ljuboslavo k njej pride našemljen, da bi jo pregovoril za zvezo z varhom, to je z njim samim, ker ve, da Ljuboslavo starega očeta, katerega že tudi dolgo videla ni, zelo spoštuje in da mu ne bode tega odrekla. Hišna Zorinka pa ga ovadi pri Ljuboslavi in Zelenkoviču in ko done-sejo ključarji naročeni tičnik, preoblečen je med njimi za ključarja tudi Zelenkovič. Po-

ljanec se hoče zdaj prepričati, ali je tičnik tudi zares dosti močen, zatorej zleze vanj. Ključarji zdaj hitro zapró ključavnico, Zelenkovič pa vrže brado in baroko proč, da se mu spoznati ter mu predloži pismo, s katerim mora potrditi zvezo Zelenkoviča in Ljuboslave. Primoran podpiše Poljanec in smeje se odpró mu spet ključarji tičnik. To na kratkem djanje. Besede izdelal je po Kozebue-tu Bogoslav Rogacki.

Da ima to delo veliko muzikalno vrednost v sebi, potrdila je velika pohvala občinstva, potrdili so tudi taki možje, kateri so dobro izvedeni v muziki in kateri presojujejo kritično in iz stališča umetnosti taka dela. G. dr. Benj. Ipavec, katerega že pozna ves slovenski svet po mičnih njegovih pesmih, pokazal je sijajno s tem delom veliko svojo zmóžnost kot skladatelj. Omenjena opereta se posebno odlikuje po svoji izvornosti, kar se pri enacih delih dostikrat zelo pogreša. Že uvertura ali vvodnica, ktera nam podaja kratek pregled celega dela, mora izvedenega poslušalca tega spominjati. Arije ali napevi so popolnoma primerni raznim značajem in položajem. Zelenkovičeva (te-

prej) sme se drugi jezik kot redni ali navadni učni predmet rabiti. — Kteri jezik se ima pa rabiti kot poglavitni, kteri pa kot postranski ali drugi, to se sploh po tem razsoja, da se pogleda, v katerem jeziku je večina otrok bolj izurjena in kaj je prav za prav poglavitni namen šole; zatorej naj se rabi izmed obeh jezikov tisti za učni jezik, v katerem se mora šolska mladina najprej in najlože veliko lepega, dobrega in koristnega naučiti. — Kerščanski nauk se ne sme v nobenem razredu učiti v taistem jeziku, ktere ga šolarji niso popolnoma zmožni, in lahko se tudi zlasti per tem poduku zgodi, da se morata v enem razredu, še celo v najnižem, obadva jezika rabiti.

3. Pri tacih slovenskih učiliščih, kjer se ne nahaja ali nobena ali le maloktera nemška rodbina, kjer pa zavolj pogostnega občenja z bližnjim mestom ali fabriko itd. mnogo staršev želi, naj bi se njih otroci v domači šoli tudi kaj nemškega priučili, gledati je na to, da se kolikor mogoče tej potrebi in želji vstreza. Izvzemši kerščanski nauk, ki se mora, kar se samo ob sebi razumé, v vseh razredih v maternem jeziku učiti, rabi naj se pri drugih predmetih (morda od II. razreda naprej) nemški jezik pri tistih otrocih, katerih starši to želé, kot učni jezik, toda vaja naj bo v začetku bolj ustmena in djanska, n. pr. da se iz glave učé nemška imena znanih reči, da se delajo prosti stavki, itd. vse tako, kakor kaže „abecednik in malo berilo za zlovensko-nemške šole.“ Kako pisati z narekovanjem in delati pisma, to pa se bo še le v 3. razredu s pridom goditi moglo. Sicer pa naj se pri podučevanju v nemškem jeziku pred vsem le na to gleda, kar je najbolj potrebno za učence, ki naj se v tako stanje pripravijo, da bodo zamogli tudi zunaj šole tega, kar jim manjka, naučiti in tako omikati se. Vendar pa gre tudi posebno za to skrbeti, da se zavolj jezičnega drugi nauki ne zanemarjajo.

4. V tistih oddaljenih farah, kjer ni (pod št. 9) omenjenih okoliščin, mora slovenski učni jezik biti, ker bi bilo iz ene strani nespametno in nepostavno, da, če bi se na ta ali drugi dobiček gledalo, ki ga more tak, ki je nemškega jezika zmožen, imeti, zraven pa bi se zanemarjali učni predmeti, ki človeku k vednosti in napredku pripomajajo; iz druge pa tudi skušnjava, da se v tistih šolah, kjer se brez posebne potrebe oba jezika učita, ni v enem in v drugem nič prida ne dožene. Ako bi pa v tacih nekateri starši, ki so svoje sinove za više nauke odločili ali iz kacih drugih važnih vzrokov, želeli, naj bi se njihovi otroci tudi nemškega jezika učili, potem naj jih tčenik podučuje, da se drugim učencem škoda ne

nor) je resna, Poljančeva (bariton), kteri hoče z zvijačo vsiliti svoji varvanki ljubezen, pozneje pa sprevidi, da je prekanjen, sklada se skoz in skoz z njegovim značajem. Arija zvite hišne Zorinke je šaljiva (mezzo sopran) in ravno nasprotna romanci Ljuboslave (sopran), v kterej je tako nježno izražen značaj mlade od ljubezni trpinčene deklice. V dvospavu Ljuboslave in Zorinke je posebno milota, ktera je ženskemu značaju sploh lastna, omeniti. Tudi trispjev Zorinke, Zelenkoviča in Poljanca, in dvospjev Ljuboslave in razdraženega Poljanca, kteri se srdi in z maščevanjem žuga, sta jako dobro zložena. Konec pa ali finale, v kterm nastopijo še ključarji in njih mojster (bas), je velikansk in tako mnogovrsten, da v njem doseže celo delo najvišji stopnjo mičnosti. Vse se tako prijetno in umetno vrsti, da tudi nemuzikalični poslušalec prijetne napeve radostno posluša, izvedenec pa ves sklad lahko zasleduje in ga občudovati mora. Tudi recitativi ali petje, ki je bolj govorjenju podobno, so kaj prijetni in posebno dobro izdelani.

(Konec pride.)

godí, v posebnih urah ali brez plače ali pa za kako primerno, če jo zmorejo. —

Po teh pravilih naj se učni jezik v ljudskih šolah na Koroškem uravna. Kedar se ne ve, kaj in kako, treba je obrniti se na ravnost na dotična šolska predstojništva, ki imajo vestno gledati na vse okoliščine in dogovarjati se s prejšpostavljeno okrajno šolsko gosposko, predno kaj zaukažejo, kako gre tu pa tam ravnati.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Raj na zemlji; naše fužine in ministerska naredba; — pametna občina.) Nismo še pozabili, kako so v državnem zboru Nemci podščevali Šmerlinga, naj se ne uda Madjarom, oni morajo priti na Dunaj, — Slovane dr. Smolka in dr. Rieger sta govorila prekrasno in krepko besedo za Madjare. Nismo še pozabili, kako so nemški časniki hujskali visoko vlado, naj Madjare izstrada in primora, da bodo lepo prosili, da jih prevzamejo v Šmerlingovo gledališče, — slovanski časniki so se vedno potegovali za Madjare, podirali novi nauk o „Verwirkungstheorie“ in delali, da se njim poverne starodavna ustava. Nismo še pozabili, kako so jo še minulo jesen nemški avtonomisti in njih časniki jeli sukati, prilizovati se Madjarom in moledkovati za kako drobtinico, ki pade od madjarske bogato pogernjene mize. Slovanski časniki in poslanci tega niso storili, in jim tudi treba ni bilo svojega plajšča sukati po madjarskem vetru, oni so ostali, kar so od nekdanj in vselej bili: federalisti, prijazni in pravični vsem narodom.

Pa glej! od kar sta v deželnem zboru ogerskem govorila Bartal in Eötvös, pozabljeno je vse, kar se je poprejšnja leta godilo, pisalo in govorilo: Nemci in Madjari so si serčni prijatli, — tisti den sta postala Pilat in Herod prijatla! Avstrija se mora razsekati na dva kosa, eden bo za Madjare, drugi za Nemce; vse torej za Madjare in Nemce, za Slovane in Romane pa nič! Se ve da imata Nemec in Madjar zdaj sveti raj že na svetu: tako svet plačuje! —

Pa nehvaležnost in krivica ne morete roditi dobrega sadu: še živi in velja oktober-ska diploma, še živi in velja septemberski manifest, še živi in velja cesar in Belcredi. Vsi ti ne vedó nič od dualizma. Kar so časniki raztrabili po svetu, da je Belcredi govor Bartalov sam popred prebral in poterdil, tega ne moremo verjeti, to je maslo tiste stranke, ki Belcredi-ju jamo koplje. Nekaj lepih reči in prijaznih besed je res povedal Bartal, kar pa pravi o skupnih zadevah in o dveh državnihih polovicah, tega ne more poterditi noben Avstrijan. Še tukajšnji Nemci terdijo, da se ogerski klopčič čedalje bolj zamotava, in da bodo Madjari kakor enkrat spet drugič pokopali vso svobodo. Spet se bode pokazalo, da so le Slovani pravi svobodni junaci. Le žal nam je, da so Hrvatje naše nade prestrigli in zapustili svoj 42. članek leta 1861! —

Po Celovcu se je raznesel veseli glas, da bode slavni dunaski fabrikant Siegel narejal vse potrebne mašine itd. za ruske železnice. Vse vkup bode neki stalo 10 milijonov, — in železo, kar ga bode za te naprave treba, misli Siegel jemati iz Koroškega. To bi bilo kaj dobro za naše uboge in poterte fužinarje. Dva fužinarja, g. Rosthorn in Dikman, sta že menda se odpeljala na Dunaj, da se s Siegelnom pogodita. Srečno! Tudi kupčija z italijanskim kraljestvom se ima po novi naredbi kupčijskega in finančinega ministerstva bolj oživiti, kar bode zlasti za sosednje dežele kaj dobro. V prejšnjih časih se je neki spečalo za 40 milijonov gld. blaga, zadnja leta pa samo za 4 — 6 milijonov, kar je gotovo kaj malo. Da bi se le enkrat državno gospodarstvo enmalo opomoglo in bi se tudi goljufijam konec storil, ki se do zdaj tako pogostoma se godile in državo ob veliko tisoč gld. vsako leto pri-

pravile. Tako se je v Pribramu v 20 letih za 3 milijone srebra ukradlo. — Perva občina na kmetih, ktera je osnovala in v življenje vpeljala društvo, ktere ga namen je, pomagati kmetom v denarni sili, stoji na Nemškem in se imenuje Steuerberg. Slava tako prebrisanim možem! O drugej priliki povemo kaj več.

Iz Pliberka. (Sprevod Njihove ekscelencije g. grofa Turna.) Bilo je pepelnično sredo zvečer, ko me neka priletna ženica začudjena nagovori: „Takega v Pliberci pač še ne pomnimo! Kolikor dle je človek na svetu, toliko več lepega vidi in doživi.“ Vprašaje jo nalašč, če je morda na pustni dan kaj posebno veselega doživela, kakor še dosihmal nikoli, reče mi: „Kaj nam hočejo kmetom pustne norčije pri tako hudih časih? Le današnji pogreb — to je kaj posebnega; kaj takega se gotovo še vsacih sto let ne vidi.“

Bravcem teh vrstic bode namreč že večidel od drugod znano, da je tukajšnji grajščinski posestnik, Njih ekscelencija g. grof nemškega cesarstva Juri Turn 9. t. m. na Dunaju po kratki bolezni umrl. Ta grof je bil rojen v zlati Pragi 3. dne jan. meseca v l. 1788, dosluženi general topništva, gospod velikega posestva in posestnik več rudarij, dosmrtni ud gosposke zbornice, poslavljen zaradi svojih velikih zaslug z mnogo častnimi redi in svetinjami itd. Bil je rajni 77 let star. Od l. 1809 je bil zmiraj vojni; v francoskih vojskah in v poznejših časih mu je bilo veliko treba za Avstrijo boriti se, prejel je marsikteri venec zmage in prestal noč in dan dosti trpeža pod milim nebom. Zato se je ne le popolnoma odvadil zloznega in mehkužnega življenja, kakoršnega je večidel vajena visoka gospoda, temuč s tem vred odvadil se je tudi vseh nepotrebnih svojega visokega stanu. Priproščina v vsem djanji in početji bila mu je kljubu njegovim grajščinam, rudarijam, fužinam, premogokopom in doneskom od slavnih redov najljubša tovaršica. Cesar ga je pa, kakor vse v resnici slavre može, še posebno kinčalo, bila je njegova nehlinjena pobožnost. Koliko zalih izgledov o tem bi lahko od njega navedel, ki bi osramotili tiste veliko-dušne kulturonoce sedanjih časov, kterm ste vera in cerkev najbolj bodeča trna v peti, — neznatna faktorja, bedarija in sleparija! Veliko let se je na vojnem polji trudil in pehal; to ga je pa tudi naklonilo, da je pri neki priliki rekel: „Pod milim nebom. Božjim bilo je vse moje delovanje, naj bode pod njim še moj počitek!“ Ta želja bila mu je izpolnjena. Pripeljejo ga namreč 14. t. m. z Dunaja po železnici na Pliberško postajo. Kmalu raznese se ta glas po vsi okolici, in sešla se je popoldne ob 3. uri z zlahtnimi gg. sinovi in rodbinci ter njegovimi rudarskimi oskrbniki truma ljudstva, naj bi ljubljenemu g. grofu skazali zadnjo čast in spremili njegovo truplo na njegovem poslednjem potu od kolodvora do mestnega pokopališča skorej 3 četrti ure daleč. Denejo ga z vozovlaka na mrliški voz in pripnejo njegov grb in njegova častna znamenja po mrtvaškem prtu; med tem pa v. č. g. dekan Westermayer v spremstvu več družih duhovnikov navadne molitve opravi. Zdjaj vzdigne se sijajni sprevod od kolodvora proti mestu. Muzika 46. kn. Hessovega polka igra med potom svoje žalostinke, in gg. duhovni vmes pojó Davidovo milostinko, dokler pridejo do mestne farne cerkve. Tu se ustavi sprevod. Mrliča nesó z voza v cerkev na mrtvaški oder in „večernice“ pred njim odpojó. Iz cerkve gredé se jim pridružijo c. kr. gg. uradniki in nove trume mestnjakov. Tako ga dalje skozi mesto odrasčeni in otroci, mestnjani in deželani vsi s svečami v rokah spremljajo na pokopališče, kjer zadnje vigilije za rajnim odpojó in za blago njegovo dušo pomolijo. Ondi v kapelici na mestnem pokopališču ostane shranjeno njegovo truplo, dokler spomladí zanj in za njegovo zlahtno rodbino pri-

pravijo dostojno rako; tudi oni hočejo z očetom vred pod milim nebom med svojim ljudstvom počivati, akoravno imajo v lastni kapelici že zdavnej zato pripravljeno rako.

Glejte! to je bilo, kar je staro ženico in z njo vred še gotovo tisoč družih src bolj oveselilo, kakor vse pustne norčije marsikterega ovi dan klavrnega mestnjana.

Drugi dan ob 9. uri obhajala se je za njim sedmica z navadnimi vigilijami in sv. mašo, kjer je napolnjena cerkev zopet kazala, da „v večnem spominu ostane pravični“.

Nam Slovencem pa naj rajni tudi zato ostane v spominu, ker je govoril česki in ruski in razumel tudi slovenski. Bog nam daj dosti tacih izmed velike gospode, njemu pa večni mir in pokoj!

Iz spodnjega Štajerskega 18. febr. J. V. (Odgovor deželnega poglavarja na vprašanje dr. Razlaga za stran enakopravnosti slovenskega jezika). „Iz tega kar sem prisiljen tako obširno razložiti, prepričan sem, da menda visoki deželni zbor in tudi gospod vprašavec, da je vlada prav rada pripravljena držati se popolnoma načela narodne enakopravnosti, samo da se za djansko izpeljavo tega načela kaže resnična potreba in želja tistega oddelka prebivavcev, ktere to zadeva.“ — S temi besedami končal je g. bar. Mescéry, naš deželni poglavar, v poslednji seji dež. zbora svoj odgovor na vprašanje dr. Razlaga. Mi pa, ko smo ga prebrali od kraja do konca, poprašali smo se nehoté, ali je res Šmerling odstopil, ali še zmirom krmilo države v rokah drži? Kajti Šmerlingov duh veje iz vsake besede bar. Mescéry-a! Vse tiste fraze zopet in zopet slišimo, ki smo jih že stokrat v neovržitimi dokazi spodbijali, ki se pa vendar, kakor velika morska kača, zmirom z nova prikazujejo in ponavljajo. Nahajajo se res še taki ljudje in taki narodi, ki se ničesar ne naučijo in nič ne pozabijo. Sučejo se vedno v enem istem kolo-baru in če jim od konca do kraja vse še tako jasno in prepričavno dokažeš, zastonj se trudiš; kakor prideš do z, bodo spet pri a začeli in vse na novo trdili, kar je že davno bilo zavrženo! Resnica oči kolje in ta je nikoli ne bo spoznal, kdor je noče spoznati, ker mu ni ugodna. Odgovor našega dež. poglavarja se opira na tiste „amtliche Berichte“ (uradniška sporočila), katerih verjetnost je obče znana. Vprašam, komu se mora več verjeti, ali deželnemu poslancu, ki ga je narod sam izvolil, da ga zagovarja in brani pravice volivcev, ali pa sporočilom uradnikov, kateri gotovo ne bodo delali sami zoper sebe in prepostavljene svoje? Zdaj pa preglejmo celi govor, da pozvemo, kaj vlada o narodni enakopravnosti in zakaj da tako misli.

„Kar se tiče šol in sicer ljudskih šol, je povsod učni jezik slovenski; tam pa, kjer se je kazala potreba, uči se tudi nemški jezik kot učni predmet. In ta potreba se je faktično pokazala v vseh slovenskih občinah južne Štajerske, ktere so v l. 1861 in 1862, ko so o šolskih zadevah poprašane bile od dež. odbora, v tem smislu svoje mnenje izrekle.“ Tako govori g. dež. poglavar, nemški poslanci pa so mu ploskali in klicali: hört (čujte!) Mi Slovenci nimamo tako debelih in kosmatih ušes, da bi dobro ne čuli in si ne zapisali v spomin, kar se je govorilo zoper nas in naše pravične zahteve in kako sta se zasmehovala in celo obrekovala naša dva poslanca Herman in Razlag v štajerskem dež. zboru. Pa so pač nekteri, ki imajo prav kosmata ušesa in ki se gluhe delajo, kadar jim kličejo volivci: Odstopite, mi vas ne spoznamo več za svoje poslance. Uradniške pozvedbe in sporočila, na ktera se opira dež. poglavar, so iz l. 1861 in 62 in kdor ve, kako je takrat postopala naša birokracija, vedel bo tudi kaj, koliko veljave da imajo ta sporočila.

G. poglavar dalje pravi, da ni ne ena pritožba se slišala, da se v šolah zanemarja

slovenski jezik. Smešno! Ali pritožbe po vseh slov. časnikih, ki se leto za letom ponavljajo, nimajo nobene veljave? In vendar pred vsem izrekajo časniki najbolj javno mnenje! Časnike spisujejo pri nas domoljubni možje, voditelji naroda, ki gotovo najbolj poznajo, kje da njihov narod čelvelj žuli. Zakaj se le pri nas Slovencih tako silno gleda na to, kar priprosto ljudstvo, večidel zapeljano od naših protivnikov, ker je še premalo omikano, izreče v takih glavnih, najvažnejših vprašanjih, ktere razsoditi le zamore visoko omikani človek in ktere v prid naroda razsodil bode le ta, kdor je že pokazal, da mu je pred vsem mar za blagor domovine? Sicer pa, ko bi vlada zdaj popraševala, slišala bi vse drugo, kakor l. 1861. Še ni dolgo temu, kar so vse občine gornjegraškega okraja se pritožile pri deželnem zboru in brali smo te skoz in skoz resnične in pravične pritožbe v vseh slov. časnikih, kako huda da se godi Slovincem v šolah in uradnih. Gotovo bi se še iz več okrajev oglasile take pritožbe, ko bi birokracija še zmirom kakor poprej v svojih pesteh ne držala ljudstva, in ko bi ga ne motili sebični nemškutarji, kateri ga zdaj lahko tlačijo in se bogatijo na stroške ubožnega ljudstva; potem pa, ko bi se po edino naravnem poduku omika razširjala med narodom, zgubili bi gotovo svojo oblast in moč!

Zvedeli smo od dež. poglavarja mikavno statistično novico, da je celjsko mesto po večini (vorwiegend) svojih prebivavcev nemško, okolica pa po večini slovenska. Nam se pa zdi, da smo v zemljepisih se učili, da je celjsko mesto po večini, okolica pa čisto slovenska. Celjska glavna šola pa ni mestna, ampak je za celi poprejšnji celjski okraj, tedaj mesto samo nima prav nič govoriti o značaju te šole. Da pa nekteri učitelji tamonje šole slovenskega jezika še za silo ne razumejo, je žalibože dosti znano.

(Dalje pride).

V Mariboru. (Marburger Ztg. in Slovenci.) Gotovo je „Slovenec“ znano, da izhaja tu nemški list, z imenom „Marburger Ztg.“, ki jo trobi v isti rog, kakor vse njene „blage“ sestrice na Štajerskem in drugod. Da tudi ona nima za Slovence dobre besede, razun tistih navadnih fraz, ki jih imajo mojstri njeni zmirej na jeziku, kakor tercijalke svete reči ali besede, — to se razume samo ob sebi. Taki veljaki (?) se navadno postavljajo na mreje ali na kako prednjo stražo, ker so kakor nalašč za to, da razdražbe delajo in ljudi med seboj šuntajo. Ta namen izvršuje tudi „M. Z.“ kolikor more dobro. Zmirej ima kaj Slovincem na nos pritakniti ali oporekati, ali najbolj je zdaj bode ne zaupnica slovenskih volivcev in pa da se zoper zaupnico, ki jo je dež. zbor, Bog ve po katerem potu dobil, protestuje. Njen zadnji list nam kaže, kaj da te baže pisuni znajo, ne vedé drugega povedati, kakor to, kako da so Slovenci in njihovi tako imenovani zastopniki prederzni in siloviti, da se poslužujejo vsakega še tako slabega sredstva, da rogovilijo in delajo zmešnjave itd. Le to „Mariborčanko“ veseli, da (po njeni misli) kmetje nič ne marajo za svoje zastopnike in njih jezik, ki ga (tako pravi ona) nič ne zastopijo! Potem pa navaja „Slov.“ dopis iz slov. Bistrice zarad zaupnice v prestavi ter pravi, da ga je le z rečnikom v roci tolmačiti zamogla, in da ga jej noben kmet ni posloveniti mogel. Čudno vredništvo, ki tako dela. Ali bi ne bilo bolje, da bi šlo dreva sekati, kot tako delati ter se s peresom vkvarjati, ki mu pristuje kakor zajcu boben!

Deželni zbori.

Štajerski se je v 21. seji posvetoval o tem, kdo naj ima pravico ljudske učitelje imenovati in jih v službo postaviti. Dotični odbor je zboru nasvetoval, naj se gledé na §. 11 nove šolske postave ta pravica občinam da, oné naj si učitelje volijo in v službo

postavljajo, ker jih tudi vzdržujejo. Večina se je terdno deržala tega predloga in ga tudi po 4 ure dolgem pretresovanju odobrila, dasiravno sta zlasti škofa, sekovski in lavantinski nasprotno dokazati skušala ter rekla, da bo za učitelje potem še slabši, ker postanejo od srenjskih predstojništev odvisni in njihovi uradniki. Znani Carneri se je pa celo tako deleč zaletel, da je tirjal, naj se šola popolnoma od cerkve loči, ker potem še le nastopijo zanj zlati časi itd., vse tako, kakor smo že večkrat v dunajski mestni zbornici govoriti slišali. Pri tej priložnosti je tudi dež. namestnik svoj glas povzdignil ter zastopiti dal, da vlada tega predloga ne bo poterdila, ker namerja s posebno postavo vse šolske zadeve uravnati in tudi ljudske učitelje v tako stanje postaviti, da ne bodo srenjski, ampak državni uradniki, kar bo morebiti še najbolje.

Terzaški. Balcem „Slovenčevim“ je že znan poslanec Hermet, napet Italijan, ki terdi in zahteva, da ne sme nemški jezik imeti nobene veljave v Terstu, kar se tiče njegove rabe v pisarnicah. Kako pa da o slovenskem jeziku misli, kažejo nam njegove besede, ki jih je v seji 31. jan. t. l. govoril, rekoč: „Tukajšnji Slovani imajo le v svojih vaséh in pri svojih opravilih (sic!) vso pravico do svoje narodnosti, namreč do rabe svojega narodnega jezika (ravno tako, kakor govoré pri nas Nemci in nemškutarji! Vredn.). Dokler tedaj nima terzaška okolica posebnega zbora ali svetovavstva za svoje zadeve, ne more biti med poslanci, ki jih ona voli, in med tistimi, ki jih mesto voli, nobenega razločka v tem, kar se tiče rabe jezika v govoru in pisanju. Protivno bi tudi bilo pravici samovlastnega mesta in nespodobno, ako bi mestna gosposka dajala svoja oznanila v več jezicih, na svetlo kedar tiste zadevajo mesto (!) — Nekaj enacega je terdil ta gospod tudi v seji 7. febr., pristavivši opazko, da, čeravno je nekda tudi on nasvetoval, naj se slov. šole za tukajšnjo okolico ustanové, spoznava vendar to, da imajo okolični prebivavci le tedaj pravico rábiti svoj narodni jezik, kedar imajo med seboj opravila; da se pa morajo podvreči postavam veljavnim za vse, kedar se oni kot zastopniki tukajšnje srenje posvetujejo o mestnih zadevah v dež. zboru ali svetovavstvu.“

To svoje terjenje pa podpira g. Hermet z besedami nekdanjega avstrijskega vladarja, ki jih je bil izgovoril, ko se je bil Terst in okolica njegova l. 1382 samovoljno podvergla Avstriji in ki se glasijo tako le: „Hočemo zvesto obdržati in obvarovati kakor od začetka do sedaj, tako tudi v prihodnje in za naslednike naše vlado in gospodovanje po naredbah, njihovih spremembah in navadah, varovaje jo vsake goljufije in zvijače, itd.“ Tako vladarjeve besede. G. Hermet pa že tu po zviti in prekanjeni logiki vseh naših nasprotnikov misli in zahteva, da je edino laški jezik opravičen in sposoben za uradnijo in zbornico. Špasen mož!

Hervaski se te dni posvetuje o prena-redbi volilnega reda. G. Perkovac je poročevalec predlogov dotičnega odbora. Pervo točke, kdo namreč naj zbor skliče, koliko časa enkrat izvoljeni poslanci zborujejo, kdaj in kako naj se za zbor voli, in da imajo vsi škofje rimsko-katoliške in gerške cerkve virilni glas, odobril je zbor z večino glasov, odrekel pa ga je korarjem in nadžupanom. Tudi je nasvetoval g. Josipović, naj se nabiranje novincev na Hervaskem in Slavonskem tako dolgo ustavi, dokler ne bode zbor vse potrebno določil. Gg. Šuhaj in Mrzović sta z adresó 18. t. m. v Budim odšla, kamor so se tudi 20. t. m. vsi ministri podali, da se posvetujejo s cesarjem, kaj in kako odgovoriti na adresó hervaskega zbora.

Ogerski. Velika ali splošna debata o adresi se je že končala. Govorili so priverženci vseh stranek, kakor Bartal, Zsedenyi,

Aponyi, Szédkiralyi, Scácsenyi, Somsic Eötvös, Madaras, Uirmönyi, Lonyai, Ghyczy, Tissa. Vsi ti poslanci so povdarjali bolj ali manj, dan aj adresin načrt za adresno sprejme se in velja za podlogo bodočega porazumljanja. Samo dva izmed njih, gg. Vlad in Doberžanski, sta govorila za federalistično načelo, pa brez uspeha, ker Madjarji zdaj od tega še nič nočejo slišati! Naposled pa je še tudi poprijel za besedo Deák ter rekel, da nihče ni tega overgel, kar je v adresinem načrtu zajetega in, da če vladini može nočejo tega, se oni ali sploh nočejo porazumevati ali vsaj tako ne, kakor bi Ogorum ugajalo, čemur bi pa tudi mi pritegniti ne mogli. Zdaj je posvetovanje o posameznih točkah. Tudi gosposka zbornica je napravila svojo adresno, ki se gledé okt. diplome, ministerstva in kronitve nekako bolj bliža federalističnim načelom, nego Deákova. Že so jo tudi odobrili s 3 popravki, vendar Bog ga vedi, kaj bo.

Ptuje dežele.

(Ruski kmetje v okrajnih in gubernijskih zastopstvih.) Kmečki zastopniki so eden najboljših in najčvrstejših življenj v ruskih okrajnih in gubernijskih skupščinah ali zborih. Že plemenitaši sami, ki so vse mogoče doprinali, da bi v nič djali politiško ravnopravnost, začenjajo zdaj sploh o kmečkih zastopnicah drugači misliti. Pa pri vsem tem je še kaj žalostno videti, kako si nenarodni aristokratski življi samo zato, ker vse, kar ni plemenitega rodú, merzijo, na vse kriplje prizadevajo, okrajne in gubernijske skupščine ob svojo veljavo pripraviti, dasiravno že oné leto in dan delajo. Kmetje so nam največi dokaz, da zaslužijo zaupanje, ki ga je car, pozvavši jih v zastopstva, vanje stavil. Udeležujejo se kaj lepo pri taci sejah in iz nijedne niti okrajne niti gubernijske skupščine se ni slišalo, da bi ne bili, kakor n. pr. "gospoda", v skupščino prišli. Med tem ko nekterim drugim življenjem ni mar za parlamentarstvo, derže se ga tem čvrsteje ruski kmetje. Da je res tako, glejte nekoliko dokazov. V Petrograjскеj skupščini zaprosi občinsk starešina pervosednika, naj na to gleda, da zbornica vse zadeve s kratkim pa razumljivim govorjenjem razpravlja, ker bi se radi tudinjegovi kmečki tovarši razprave in razgovorov udeleževali in niso volje kakor mutci ali nemi v zbornici sedeti. Ravno to so tudi kmečki zastopniki v skupščini moskovske gubernije zaprosili, da naj se govori v čistem ruskem jeziku, tuje besede pa naj se opuščajo. V skupščini ruske gubernije bili so kmetje edini, ki so vse predmete na dnevnem redu v posebne knjige zapisovali, da bi jih, kakor so rekli, vedno pri sebi imeli in vsak čas porabiti zamogli.

V nekterih okrajnih in gubernijskih skupščinah, kakor n. pr. v Makarjevem, vedeli so kmetje iz glave, kar je za manj izobražene ljudi kaj težko, vse točke obširnih postavnih ustanov o skupščinah in govore navajali so pogostoma paragraf za paragrafom, med tem ko jih ni nijeden plemenitaš tako dobro znal. Ali najiminitnejše je to, da so kmetje pri vseh skupščinah napravili kmečka društva, in da imajo najbolj pridno svoja posebna posvetovanja.

Pa ne samo to je kaj vredno, da se kmetje tako zelo parlamentarnega življenja udeležujejo, treba je tudi pomniti to, da tudi njihovi volivci spremljajo z veliko pozornostjo vse razprave v zastopstvih. To nam dokazujejo mnogobrojne prošnje ali peticije, ki s kmetov na zelene zbornične mize dohajajo. — Naj sledi še par dogodkov, ki nam kažejo, kako sprevidni in pošteni da so ruski kmečki zastopniki.

Okrajno zastopstvo v Carskem selu izvolilo je enega kmeta v odbor, za kar se dobiva 800 rubljev plače. Ta pa je prosil, naj ga pusté iz odbora, ker ne zna toliko,

da bi bil temu delu kos, zavolj tega pa tudi ne more občinstvu za 800 rubljev v prid biti in jih z dobro vestjo zase prideržati. Ravno tako je storil tudi nek drug kmet, ki si ga je bobrovska gubernijska skupščina v odbor izbrala in za kar bi bil dobival 1.200 rubljev plače. („Zkft.“)

V pruski zbornici se spet dobro pretepajo — poslanci pa Bismark in ministri njegovi. Kako se bo ta boj končal, more se zdaj le ugibovati, ne pa za gotovo povedati. Ljudstvo stoji najberže sploh za svoje zastopnike, kralj pa in pridvorniki za ministre, katerim velja moč in sila več kakor pravo. Znano je, da je najviša sodnija v Berlinu sklenila poslanca Tvesten-a in Frenzel-a zaradi besed, ki sta jih v zbornici govorila in za ktere nista po postavi nikomur drugemu odgovora dolžna, razun zbornici, pred sodbo poklicati in soditi kakor druge, ki niso poslanci. Zarad tega pa je v zbornici poslanec Forkenbeck predložil, naj zbor sklene, da državno pravdnistvo in najviša sodnija niste imeli oblasti in prava tega storiti, kar ste storili. Na to je sledila v zbornici kaj živa obravnava, ktere so se udeleževali najslavnejši zastopniki in ki so neustrašeno zagovarjali svobodo govora v zboru. Tako je rekel poslanec Tvesten: „Tu nas imajo, ki smo pripravljeni tudi življenje svoje zastaviti, kedar tirja to čast, pravica in prihodnost domovine naše. Jaz ne mislim samo serčno govoriti ampak tudi delati, kedar pride za to čas. In ta, gospoda moja! nastopi kmalo. Zdanji žalostni dogodki nam ga obetajo. Take poskušnje so navadno poslednje. Dnevi, v kterih je angleški kralj Karol I. poslance zapreti hotel, bili so poslednji njegovega veličastva. Manuela so sicer peljali žandarji iz zbornice v ječo, ali ni se jim poderla leca, ampak le prestol! — Nek drug govornik je rekel obrnjen proti ministrom: „Imejte, kolikor hočete, častnih redov in svetinj na persih, tega, kar počenjate z ustavo, vam ne morejo nikdar zakriti!“ Tako so še nadaljevali poslanci Gneist, Virhov, Valdek itd. in zbornica je naposled predlog z 263 proti 35 glasom sprejela. Bismark pa je zbornici naznanil, da se vlada za to ne zmeni in da taci in enaci sklepi nikdar poterdila ne bode. Razpertje je tedaj hudo. Kaj bo?

Napoleon je z veseljem sprejel adresno starešinstva, ki mu je tako po godu odgovorilo na prestolni govor.

Na Irskem je oklican obsedni stan.

Cesar Maks spet nekako na bolj terdnih nogah stoji, ker se severoamerikanska vlada zmerno obnaša. Ne ve se pa, kako dolgo bo to trajalo.

Razne novice.

* 7. t. m. so napravili v Gradcu bivačo Čehi krasno besedo s plesom, ki je trajal do 7. jutraj. Med drugimi sta bila pričujoča tudi gg. poslanca Herman in Razlag, grot Černin itd.

* G. dr. Gregor Krek je imenovan za pravega učitelja na visocih tehniških šolah (Joanneum) in na viši realki v Gradcu.

* Svetovavcu deželne sodnije v Ljubnem (Leoben), g. dr. Melé-u, izročeno je vodstvo dež. pravdnistva v Gradcu.

* Prevzvišeni vladika Strosmajer je spet podaril 100 gld. „slovanski Besedi“ na Dunaju, 100 gld. pa v podporo ubogim zagrebškim pripravnikom. Slava mu!

* Ljubljanska shranilnica je 4.000 gld. revežem na Dolenskem odločila. Slava in hvala jej!

* Zagrebški kardinal in nadškof, prevzvi g. Juri Haulik, podaril je katoliški cerkv. v Sarajevu, na prošnjo tamošnjega župnika g. Greg. Martića, 50 gld.

* Ves denar, kar ga je do zdaj za česko narodno gledišče podpisanega, znaša, kolikor je znano, 204.000 gld. Lepo število!

* Iz Prage se piše, da, ko so prvih 15 voz opeke za narodno gledišče pripeljali, pridružilo se je delavcem tudi več lepo napravljenih gospodičin, ki so kar pridno opeke skladati pomagale — Kaj pravijo g. Dežman in njegovi časti vredni bojni tovarši k temu? To je tudi „burka“, kaj ne?!

* (Česki Mezzofanti.) 12. t. m. je bilo pri českem rodoljubu in dež. poslancu, g. Vojtu Naprstecku, kaj zanimivo izpraševanje, pri kterem so bili razun učenjakov tudi grof Lažanski, vladika Jirsik, grofa Harrach in Franc Thun in veliko časnika-jev pričujočih. Izpraševal se je namreč nadopolni 22letni pravoslovec, g. V. Šer cel, v mnozih jezicih, evropskih in družih, kakor v romanskih, slovanskih, germanskih in vshodnih, s takim vspehom, da je vse izurjenost njegovo v tolmačenju, govoru in pisavi občudovalo. Tako ga je izpraševal v angleškem in holandskem jeziku pridigar Van Mudl, v hebrejskem dr. Havska, v malajskem gospá Van Mudl, v kitajskem šolski svetovavec Kehler, v arabskem prof. Peter, v slovanskem prof. Tonner, v španskem in portugalskem prof. Gindely, v laškem polic. komisar Forster, v francoskem in madjarskem grof Harrach. Lehko se reče o njem, da zna nad 30 jezikov in ne po verhu, ampak točno.

* Prihodnji ponedeljek bode obhajal v Celovcu inšpektor g. Hauser svojo zlato svatbo.

Družba sv. Mohora.

Za l. 1866 so plačali: Lavautinska škofija. Dekanija Konjice, Gornjigrad, Jarenina, Braslovce; — marib. semenišče; — fara Ormož, Velika Nedla, sv. Miklavž, spodnja polskava, sv. Juri blizo Celja, sv. Kunigunda Konj. dekanije, Srdišče

Kerška škofija: Dekanija spod. Zilja in Velikovec; — fara: Grabštanj, Pokerče, Sveče, Borovlje, Sele, Št. Janž, Glinje.

Terzaška škofija: fara Katinara, Barkola, Pazen.

Razne škofije: Iz Gradca in Reke.

Dunajska borsa 23. februarja 1866.

5% metalike	61.90
5% nacional	64.90
1860 derž. posoj	80.70
Bankine akcije	741
Kreditne	145.50
London	102.50
Novi zlati	4.90
Srebro	102

O g l a s.

Visoko c. kr. ministerstvo pravdosodja podelilo mi je službo advokata za Štajersko, Koroško in Kranjsko s prebivališčem v Kozjem. To službo nastopivši priporočujem se vsakemu, ki je primoran, svojo pravico pred sodnijo tirjati ali braniti, ki hoče pogodbe sklepati itd.

Rabiti mislim slovenski ali nemški jezik po jeziku svoje stranke, ako ona ne zahteva drugače.

Po izrečeni želji nekterih Mariborčanov, ki me častijo s svojim zaupanjem, obiskovati mislim Maribor prvi torek vsakega meseca, in tam se nahajati v hiši g. Srebre-ta, zdravnika.

V Kozjem, meseca svečana 1866,

Dr. Janko Sernec.